

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

**Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin 01 oktyabr 2014-cü il tarixli
1045 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir**

Orta İxtisas Təhsilinin Dövlət Standartı

Subbakalavr hazırlığı üzrə

T Ə H S İ L P R O Q R A M I

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 040715 «Turizm və onun təşkili»

Bakı-2014

1. Ümumi müddəalar

- 1.1.** Subbakalavriat səviyyəsinin **040715 «Turizm və onun təşkili»** ixtisası üzrə Təhsil proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı adlanacaq) **«Təhsil haqqında»** Azərbaycan Respublikasının Qanununa və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarları ilə təsdiq olunmuş **«Orta ixtisas təhsili pilləsinin standartı və strukturu»**na, **«Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı»**na və **«Orta ixtisas təhsili müəssisələrində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili qaydaları»**na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2.** İxtisas üzrə Təhsil proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati - hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə subbakalav hazırlığını həyata keçirən bütün orta ixtisas təhsili müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.3.** **Strukturda istifadə olunan işarələr:**
OİTP-orta ixtisas üzrə Təhsil Proqramı
ÜK- ümummədəni kompetensiyalar
PK- peşə kompetensiyaları
- 1.4** **040715 «Turizm və onun təşkili» ixtisasının xarakteristikası**
Orta ixtisas üzrə Təhsil Proqramının mənimsənilməsinin normativ müddəti və məzunlara verilən ixtisas dərəcəsi:

İxtisasın şifri və adı	Verilən ixtisas dərəcəsi	Əyani forma üzrə təhsil müddəti*	Kreditlərin sayı
040715 «Turizm və onun təşkili»	Subbakalavr	Tam orta təhsil bazasında - 2 il	120

* Ümumi orta təhsil bazasından və qiyabi forma üzrə təhsil müddəti 1 il artıqdır (İxtisas üzrə qiyabi formada təhsil nəzərdə tutulduqda).

- 2. Məzunun ixtisas xarakteristikası və kompetensiyası.**
2.1. Subbakalavriat ixtisas xarakteristikası

Subbakalavr:

- peşə hazırlığına uyğun olaraq, ixtisası üzrə iş sahələrində peşə fəaliyyətinə, eləcə də təhsilini bakalavr pilləsində davam etdirməyə hazır olmalıdır.

-mülkiyyət formasından və tabeliyindən asılı olmayaraq, peşəsinə və ixtisas dərəcəsinə uyğun gələn istənilən istehsal sahələrində, təşkilatlar, idarələr, müəssisələr, birliklər, turizm və sanatoriya-kurort kompleksləri, kempinqlər, mehmanxanalar, motellər və s. işləyə bilər.

- mövcud qaydalara riayət olunmaqla, servis xidməti sahəsinin işçisi kimi təşkilatlar, idarələr, müəssisələr, birliklər və s. bu kimi sahələrdə çalışa bilər.

2.2. Proqramın mənimsənilməsi nəticəsində məzunun kompetensiyasına qoyulan tələblər.

Burada ixtisasdan asılı olaraq, subbakalavrın ümummədəni (ÜK) və (PK) peşə kompetensiyasına qoyulan tələblər müəyyənləşdirilir və kodlaşdırılır.

2.2.1. Məzun aşağıdakı ümummədəni kompetensiyalara (ÜK) yiyələnmişdir.

- öz ixtisasının mahiyyətini və sosial mənasını bilməli, ona davamlı maraq göstərməli (ÜK – 1);
- öz peşə fəaliyyətini təşkil etməyi, vəzifə borcunun yerinə yetirilməsi üçün müxtəlif üsulları seçməyi, onların effektivliyini və keyfiyyətini qiymətləndirməyi bacarmalı (ÜK – 2);
- standart və qeyri – standart şəraitlərdə qərar qəbul etmək və ona cavabdeh olmaq bacarığına malik olmalı (ÜK – 3);
- peşəsinə dair biliklərin artırılması və şəxsiyyət kimi formalaşması üçün bu məsələlərə aid məlumatları toplamaq və onlardan səriştəli istifadə etmək qabiliyyətinə malik olmalı (ÜK - 4);
- peşə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün informasiya – kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etmək bacarığına malik olmalı (ÜK – 5);
- kollektivdə, iş yoldaşları və digər əməkdaşlarla əlbir fəaliyyətdə olmalı (ÜK – 6);
- turizm sahəsində baş verən dəyişiklikləri və yenilikləri öz işində tətbiq etməyi; ixtisas sahəsinə dair çıxan yeni standartların tərtibini, araşdırılmasını və nəticə çıxarılmağı bacarmalı (ÜK-7);
- turizm məhsulunun formalaşması, realizasiyası, kompleks turizm xidmətlərinin təşkili (ÜK – 8);
- ölkədə fəaliyyət göstərən mehmanxanalar və digər yerləşmə vasitələri, turizm şirkətləri, nəqliyyat, əyləncə, ictimai iaşə müəssisələri, ekskursiya obyektləri haqqında bilgilərə (ÜK - 9);
- ölkənin sosial iqtisadi quruluşu onun tarixi, mədəniyyəti, coğrafiyası haqqında bilgilərə (ÜK - 10);
- müstəqil olaraq, peşəkar və fərd kimi inkişaf məsələlərini müəyyənləşdirməli, öz biliyini artırmaq istiqamətində fəaliyyət göstərməli, ixtisasının artırılmasını planlaşdırmalı (ÜK - 11);
- dəyişən texnologiyalar şəraitində peşə fəaliyyətini yerinə yetirməyi bacarmalıdır (ÜK - 12);

2.2.2. 040715 «Turizm və onun təşkili» ixtisası üzrə subbakalvr, öz peşə fəaliyyətinin əsas növlərinə müvafiq olaraq, aşağıdakı peşə kompetensiyalarına (PK) yiyələnmişdir.

- turizm komplekslərində servis xidmətlərinə (PK - 1);

- turizmde informasiya kommunikasiya texnologiyalarına (**PK – 2**);
- Azərbaycanın turizm resurslarının coğrafiyasına (PK-3);
- Azərbaycanın təbii-rekreasiya sərvətlərinin ehtiyatları, istifadəsi və mühafizəsi məsələlərinə (**PK -4**);
- xarici qonaqlara və turistlərə göstərilən mədəni xidmətin təşkili və mədəni davranış qaydalarına (**PK -5**);
- müəssisənin idarə edilməsində və fəaliyyətində marketinqin vəzifələrinə (PK -6);
- Səyahət agentliklərin və turoperatorların fəaliyyəti (**PK -7**);
- turistlərin marşrutda davranış qaydaları və təhlükəsizliyi (**PK -8**);
- istehlakçının sifarişinə uyğun turpaketin dəyərini hesablamağı, dəqiq hesab sənədlərini tərtib etməli; (PK-9)
- qrupun, avadanlığın və nəqliyyat vasitələrinin marşrutda çıxmasına nəzarət etməli (PK –10);
- turistlərin müşayiət edilməsi üzrə xidmətlərin təqdim edilməsi (P-11);
- turizm bazarı və məh-sullarının formalaşdırılmasına(P-12).

Təhsilin məzmununa və səviyyəsinə qoyulan minimum tələblər.

3.1. Peşə fəaliyyətinin xarakteristikası

3.1.1. Peşə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri:

040715 «Turizm və onun təşkili» ixtisası üzrə subbakalavrin peşə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri;

- Turizm biznesinin təşkili
- Turizmde xidmətlərin texnologiyası

3.1.2. Peşə fəaliyyəti üzrə hazırlıq səviyyəsinə qoyulan tələblər.

3.2. İxtisas üzrə fənn bölümləri, fənlərin kreditləri, onların mənimsənilməsinin nəticələri (bilik, bacarıq və vərdişlər baxımından) və qazanılması nəzərdə tutulan kompetensiyaların kodları.

3.2.1. Ümumtəhsil fənlər bölümü

Fənn bölümünün kodları	Fənn bölümləri, onların mənimsənilməsinin nəticələri (bilik, bacarıq və vərdişlər baxımından)	Ümumi saatlar	O cümlədən		Fənnin tədrisi nəzərdə tutulan semestr
			I semestr	II semestr	
ÜTF-B01	Azərbaycan dili (təlim xarici dildə olanlar üçün) **	60	30	30	1, 2
ÜTF-B02	Azərbaycan (rus) dili	90	60	30	1, 2
ÜTF-B03	Ədəbiyyat	90	30	60	1, 2
ÜTF-B04	Xarici dil	60	30	30	1, 2

ÜTF-B05	Azərbaycan tarixi	30	-	30	2
ÜTF-B06	Tarix	30	30	-	1
ÜTF-B07	İnsan və cəmiyyət	30	-	30	2
ÜTF-B08	İqtisadiyyatın əsasları	30	-	30	2
ÜTF-B09	Cəbr və analizin başlanğıcı	60	30	30	1, 2
ÜTF-B10	Həndəsə	30	-	30	2
İTF-B11	İnformatika	45	45	-	1
İTF-B12	Fizika	60	30	30	1, 2
İTF-B13	Astronomiya	30	-	30	2
İTF-B14	Kimya	60	30	30	1, 2
İTF-B15	Biologiya	30	30	-	1
İTF-B16	Fiziki coğrafiya	45	45	-	1
İTF-B17	Fiziki tərbiyə	60	30	30	1, 2
İTF-B18	Gənclərin çağırışa qədərki hazırlığı	60	30	30	1, 2
	CƏMİ:	900	450	450	

Qeyd: Ümumtəhsil fənlər bölümünə daxil olan fənlər, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30 oktyabr 2006-cı il tarixli, 233 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulumu)na uyğun müəyyənləşdirilir. Məzun bu konsepsiyaya uyğun olan biliklərə və ixtisas üzrə peşə fəaliyyətini təmin edən nəzəri və təcrübi biliklərə nail olmalıdır. [Birinci kurslarda ümumtəhsil fənləri tədris olunduğu üçün kredit sistemində daxil edilmir.](#)

**Azərbaycan bölməsində təhsil müəssisəsinin bu saat hesabına ixtisasın profilinə uyğun müəyyənləşdirdiyi fənlər tədris oluna bilər.

3.2.2 İxtisasın peşə hazırlığı fənləri bölümü

Fənn bölümünün kodları	Fənn bölümləri, onların mənimsənilməsinin nəticələri (bilik, bacarıq və vərdişlər baxımından)	Fənn bölümləri üzrə kreditlərin sayı	Fənlər	Fənlər üzrə kreditlərin sayı	Qazanılması nəzərdə tutulan kompetensiyaların kodu
1	2	3	4	5	6
Təhsil hissəsi					

HF -BOO	Humanitar fənlər bölümü***** Bu bölümə daxil olan fənlərin öyrənilməsi nəticəsində subba-kalavr Bilməlidir:	24			ÜK-1 ÜK-3 ÜK-4 ÜK-5 ÜK-6 ÜK-8 ÜK-10
----------------	--	-----------	--	--	---

	<p>Azərbaycan tarixi üzrə: Azərbaycan tarixinin əsas mərhələləri və xronologiyası barədə təsəvvürə, tarixi şəxsiyyətlər və əsas tarixi hadisələr haqqında məlumata malik olmalı;</p> <p>Xarici dil üzrə: ixtisasa aid xarici dildə olan ədəbiyyatı oxuyub, başa düşməyi;</p> <p>Azərbaycan dili üzrə: (təlim xarici dildə olanlar üçün)</p> <p>Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində danışmağı.</p> <p>Bilməlidir: Seçmə fənlərin öyrənilməsi zamanı cəmiyyətin ümumi qanunauyğunluqlarını, hüquqi bilikləri, demokratiyanın əsas prinsiplərini, beynəlxalq prosesləri; Azərbaycan Respublikası hüquqi sisteminin və qanunvericiliyinin əsaslarını, tərbiyəvi-etik normaları; pozulmuş hüquqların bərpa yollarını.</p> <p>Bacarmalıdır: <i>Azərbaycan tarixi üzrə:</i> tarixin, keçmişin qiymətləndirilməsinə dair öz mövqeyi əsaslandırmağı və fikrini ifadə etməyi.</p> <p>Azərbaycan dili üzrə: (təlim xarici dildə olanlar üçün) Azərbaycan dilinin leksikonundan gündəlik və peşə fəaliyyətində istifadə etməyi;</p>		<p>HF-BO1 Azərbaycan tarixi</p> <p>HF-BO2 Xarici dil</p> <p>HF-BO3 Azərbaycan dili (təlim xarici dildə olanlar üçün)</p> <p>HF-BO4 Seçmə fənlər***</p>	<p>4</p> <p>8</p> <p>6</p> <p>6</p>	
--	--	--	---	-------------------------------------	--

	<p>natiqlik qabiliyyətini</p> <p>Xarici dillər üzrə: Peşə səviyyəsinin artırılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edən və xarici dillərdə olan ədəbiyyat və mənbələrdən sərbəst istifadə etməyi, ixtisasa aid mətnləri oxumağı, tərcümə etməyi, annotasiya, referat, tezis, tərcümeyi hal və s. yazmağı;</p> <p>Seçmə yolu ilə öyrənilməsi nəzərdə tutulan fənlər</p> <p>gələcək fəaliyyətlərini və onun mahiyyətini, qiymətləndirməyi, istiqamət üzrə aldığı ilkin məlumatlardan ixtisas peşə hazırlığında məqsədyönlü istifadəni.</p> <p>Yiyələnməlidir: Azərbaycan tarixinin mühüm məqamlarına; əsas təlimlərə və yeni metodlara; təhlil aparma qabiliyyətinə; peşə sahəsində xarici qonaqlarla sərbəst ünsiyyətin qurulmasına; peşə hazırlığında təcrübələrin yerini dərk etmə qabiliyyətinə.</p>				
İPF-BOO	İxtisasın peşə hazırlığı fənləri bölümü	66			
	Bilməlidir: ekskursiya nəzəriyyəsinə, ekskursiyanın hazırlanma texnologiyasını, ekskursiya obyektləri, onların seçilmə kriteriyalarını və nümayişinin metodiki üsullarını, ölkə tarixi		İPF-BO1 Turizmin və ekskursiya işinin əsasları	5	ÜK-1 PK-1

	<p>və mədəniyyətini, biblioqrafik materiallarla işləmə metodikasını, internet şəbəkəsində informasiya materiallarının axtarış texnikasını, ofis texnikasından istifadə qaydasını, konkret nəqliyyat növündə xidmət və davranış qaydalarını, ekskursuya marşrutlarında zəruri olan nəqliyyat vasitələrini və nəqliyyat təşkilatlarını;</p> <p>Bacarmalıdır: ekskursiyaların forma və növlərinin metodiki işləmələrindən istifadə etməyi, məlumat mənbələrindən istifadə etməyi, ekskursiyanın məqsədi, vəzifəsi və mövzunu müəyyən etməyi, ofis texnologiyalarından istifadə edərək, ekskursiya rəhbəri paketini tərtib etməyi, ekskursuya qrupunun görüş yerini razılaşdırmağı və görüşü təşkil etməyi;</p> <p>Yiyələnməlidir: ekskursiya obyektlərinin göstərilməsinin metodiki qaydalarından istifadə etməyə; qrupda və ya hər hansı nəqliyyat növündə davranış qaydalarına; ekskursiyanın keçirilməsi üçün konkret təşkilatlarla iş prosesinə;</p>				<p>ÜK-4</p> <p>PK-4</p>
	<p>Bilməlidir: müxtəlif əməliyyat sistemlərinin ümumi iş prinsipini; müxtəlif mətn redaktorlarında mətn sənədlərinin redaktə olunması, hazırlanması və qorunması qayda və metod-</p>		<p>İPF-B02 Turizmdə informasiya kommunikasiya texnologiyaları</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-2</p> <p>PK-2</p>

	<p>ları; nəticələrin adı və qrafiki qaydada təqdim olunmasında və ya hesablanmasında standart funksiyaların ümumi prinsipindən istifadə etməyi; zəruri informasiyanın axtarış metodu, qlobal şəbəkə xidmətindən istifadə qaydalarını; informasiyanın hazırlanmasına, axtarışına, qorunmasına və ötürülməsinin yerləşdirilməsinə ümumi yanaşma, informasiyanın sanksiyalaşmamış müdaxilədən qorunmasını; müxtəlif sistemlərin bronlaşdırılması və əvəzləşdirilməsi işlərinin ümumi prinsiplərini; rabitənin əsas vasitələrindən və təşkilatı texnikadan istifadə qaydalarını; kargüzarlığın standart proqram təminatını;</p> <p>Bacarmalıdır: əməliyyat sistemində işləməyi, mətn redaktoru ilə işləməyi, elektron cədvəlləri ilə işləməyi; professional fəaliyyətində şəbəkə proqramından və texniki vəsaitlərindən istifadə etməyi; informasiya təhlükəsizliyinin yüksəldilməsi üçün proqram vasitələrinin köməyi ilə işi yerinə yetirməyi; professional orientasiyalı proqram təminatı ilə</p>				
--	---	--	--	--	--

	<p>işləməyi; sənədlərin hazırlanması, işlənməsi və saxlanması, rabitə və texniki vəsaitlərdən istifadə etməyi; informasiya – kommunikasiya texnologiyasından istifadə etməklə professional fəaliyyətin sənəd təminatını yerinə yetirməyi;</p> <p>Yiyələnməlidir: Turizm və sosial-mədəni servis xidməti sahəsində informasiya texnologiyalarına; informasiya-kommunikasiya texnologiyaları vasitələrindən istifadə zamanı təhlükəsizlik texnikası qaydalarına.</p>				
	<p>Bilməlidir: coğrafi faktorlar, turizmin inkişafına təsir göstərən amillər, turizmin əsaslarını, dünyanın böyük turizm regionlarında və Azərbaycanda turizm resurslarını, turizm resurslarının yerləşdirilməsinin qanunauyğunluqlarını, dünyanın böyük turizm mərkəzləri, coğrafiyası və onların turizmin infrastrukturuna təsirini;</p>		<p>İPF-BO3 Turizmin coğrafiyası</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-3</p> <p>PK-3</p>

	<p>Bacarmalıdır: dünya regionlarında coğrafi faktorların turizmin inkişafına təsirini qiymətləndirməyi; diyarşünaslıq, turist resurslarının coğrafiyasında regionşünaslıq üzrə sorğu və məlumat materialları ilə işləməyi, dünyanın müxtəlif regionlarında və Azərbaycanda turizm mərkəzləri, ekskursiya obyektlərinin infrastrukturunu, və turizmin təşkili spesifikasiyası haqqında aktual informasiya toplamağı.</p> <p>Yiyələnməlidir: diyarşünaslıq, turizm resursları coğrafiyası və regionşünaslıq üzrə sənədlərlə işləmə metodikasını.</p>				
	<p>Bilməlidir: Azərbaycanın qədim tarixə malik olmasını; tarixi abidələrlə zənginliyini; dünyanın 11 iqlim qurşağından 9-nun Azərbaycanda mövcudluğunu; təbii rekreasiya ehtiyatlarını (Böyük və Kiçik Qafqazda, Talış dağlarındakı dağ meşələri, Xəzər sahili narın qumlu çimərliklər, mineral bulaqlar), mədəni-tarixi diqqətəlayiq obyektlər (“İçəri Şəhər”,</p>		<p>İPF-BO4 Turizm ehtiyatları</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-4 PK-4</p>

	<p>Qobustanın qədim qaya rəsmləri, müxtəlif rayonlardakı qalalar, arxeoloji abidələr və s.); təbii-rekreasiya sərvətlərinin ehti-yatlarını; müaliyə-sağlamlıq zo-nasının ərazisinin və onun hüdudları daxilindəki təbii sağlamlıq sərvətlərinin ehtiyat-larını;</p> <p>Bacarmalıdır: təbii-rekreasiya sərvətlərinin öyrənilməsini; sərvətlərin müəyyən olunması və müşahidənin təşkilini; turizm-kurort zonası kimi tanıtmığı; müxtəlif arxeoloji, tarixi-memarlıq abidələri, incəsənət obyektləri də xarici turistlərin cəlb edilməsi üçün reklam çarxlarının hazırlanmasını.</p> <p>Yiyələnməlidir: dövlət proqramına əsasən, bütün sərvətlərin aşkarlanması və səmərəli istifadə olunmasına; Xəzər dənizinin və sahil ərazilərinin təbii sərvətlərinin yayılması, istifadəsi və mühafizəsi məsələlərinə;</p>				<p>ÜK-4</p> <p>PK-4</p>
	<p>Bilməlidir: Peşə etikasının aktual məsələlərini, masa arxasında etiket qaydalarını; salamlama və onun növlərini; müraciət formalarını; nəzakət, təbiilik, ləyaqət, mərifət, ünsiyyət; nitq etiketi; münaqişələr; rəsmi görüşlərin təşkili və keçirilməsi qaydalarını;</p> <p>Bacarmalıdır: peşə fəaliyyətində texniki səmərəli mün-</p>		<p>İPF-BO5</p> <p>Peşə etikasası və etiket qaydaları</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-5</p> <p>PK-5</p>

	<p>sibətlərin tətbiq olunmasını, işgüzar əlaqələri planlaşdırmağı, proqnozlaşdırmağı və təhlil etməyi, işgüzar etiketə müvafiq peşə əlaqələri qurmaq, tərəfmüqabilinin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla ünsiyyət qaydalarına riayət olunmasını, ünsiyyətin təsirli üsullarını tətbiq etməyi, qərar qəbul etməyi və onlara görə məsuliyyət daşımağı, idarəetmə zamanı mübahisəni həll etmək üçün təsirli üsullardan istifadə etməyi.</p> <p>Yiyələnməlidir: peşə etikası və etiket qaydalarına; qonaqların qəbulu; servis xidmətinin təşkili və mədəni davranış qaydalarına.</p>				
	<p>Bilməlidir: turagentlərin vəzifələrini; turizm təşkilatlarının quruluşu və adlarının seçilməsi, turagentlərin təlimatlandırılması; turizm bazarının tələbatının öyrənilməsini; turizm məhsulunun satışı, turizm təşkilatlarında reklam işinin təşkili, turizmdə əlaqələrin yaradılması, turizmdə xidmətin təşkili, informasiyaların toplanması, turagentlərin işinə nəzarət, turagentlərin işinin səmərəsinin qiymətləndirilməsi;</p> <p>Bacarmalıdır: turoperatorun funksiyaları və vəzifələrinin icrasını; turoperator işinin təşkilini; turizm səyahətlərinin proqramlı planlaşdırılmasını; bronlaşdırılma, turagentlərlə hesablaşmağı və onların mükafatlandırılmasını; reklam materiallarının seçilməsi və tərtib olunması metodikasını;</p>		<p>İPF-BO6 Səyahət agentlikləri və turoperatorluq</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-4 PK-4</p>

	<p>Yiyələnməlidir: turizm proqramlarının tərtib olunmasının əsas qaydaları və metodikasına; işgüzar ünsiyyətin texnikasına; protokol və etiket, xarici müştərilərlə və agentlərlə ünsiyyət qaydalarına;</p>				
	<p>Bilməlidir: Xalqlar arasında mədəniyyət və iqtisadiyyatın inkişafında mehmanxana və turizm və kurort komplekslərinin rolunu; mehmanxana və turizm komplekslərinin təqdimatına görə qruplaşdırılmasını; binalarda sanitariya təlimatının tətbiqini; qonaqların qəbulu mədəni davranış qaydalarını; xarici turistlərin və qonaqların qəbulu və onlara göstərilən xidmətin təşkilini; tələbə əsasən otaqların seçilməsini və qonaqların yerləşdirilməsi texnologiyasını;</p> <p>Bacarmalıdır: peşə fəaliyyətini təşkil etməyi, müxtəlif üsullar seçmək və qiymətləndirməyi; peşə fəaliyyətində kompüter, informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməyi; kollektivə rəhbərlik etmək, iş yoldaşları ilə səriştəli davranma; peşə vəzifələrini əxlaqi normalara və xidməti etikaya uyğun yerinə yetirməyi;</p> <p>Yiyələnməlidir: qonaq qəbulu zamanı sənədlərin doldurulması, şəxsi vərəqlərinin tərtibi, məlumatların toplanıb, qruplaşdırılmasına; hesabatların hazırlanmasına</p>		<p>İPF-BO7 Servis fəaliyyəti</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-7 PK-7</p>

	<p>Bilməlidir: Bazar iqtisadiyyatının müxtəlif səviyyələrində marketinq idarəedilməsi, müəssisələrin bazar iqtisadiyyatı ilə bağlı olan bütün sahələrin məqsədyönlü koordinasiyası və formalaşmasını; planlaşdırma, təşkilari, koordinasiya nəzarət audit, müəssisənin idarəetmə fəaliyyətinin bütün sahələrinin marketinqi, gəlirin artırılmasını;</p> <p>Bacarmalıdır: mürəkkəb iqtisadi məsələlərin həll edilməsi və doğru qərarların verilməsi bacarıqlarının sistemli bir şəkildə inkişaf etdirilməsini və müasir tələblərə uyğun olaraq, lazımı marketinq üzrə biliklərin peşə sahəsinə tətbiqini.</p> <p>Yiyələnməlidir: marketinqlə idarəetmə növlərinin formalaşması prosesinin intensivləşməsi, internet şəbəkəsinə daxil olmaqla, idarəetmə metodlarına; marketinq fəaliyyətinin rolunun artırılmasının planlaşdırılmasına; cari və yekun nəticələrin qiymətləndirilməsinə.</p>		<p>İPF-BO8 Marke- tinqin əsasları</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-8 PK-8</p>
	<p>Bilməlidir: Turizmin menecmentinin əsas anlayışları və kateqoriyalarını, turizmdə menecmentin yaranması və inkişaf tarixini, turizm təşkilatlarının quruluşunu, turizmin idarəetmə obyektləri kimi xüsusiyyətlərini, turizmdə idarəetmə etikasını, turizmdə idarəetmə sistemi və tərkibini, turizm regionları, təşkilatları və müəssisələrini, turizmin idarəetmə strukturu, turizm təşkilat-</p>		<p>İPF-BO9 Menecme ntin əsasları</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-9 PK-9</p>

	<p>larının lahiyələndirilməsi və təşkilini, turizmdə menecmentin funksiyalarını, turizm menecmentində əlaqələndirici proseslərini, turizm menecmentinin prinsiplərini, turizm menecmentinin metodlarını, turizm müəssisələrində rəhbərlik stillərini, QRİD sistemində menecerlərin idarəetmə fəaliyyətinin xüsusiyyətlərini.</p> <p>Bacarmalıdır: turizmin idarəetmə strukturu, bölmələrin iş planını tərtib etməyi, turizm təşkilatlarının layihələndirilməsi və təşkilini, turizm müəssisələrində rəhbərlik stillərini, qərarların qəbul olunmasında müxtəlif metodlardan istifadə etməyi, bölmələrin işi üzrə plan, hesabat sənədlərini tərtib etməyi, prezentasiya keçirməyi, bölmələrin işinin keyfiyyətini qiymətləndirməyi və səmərəliliyini artırmaq üçün tədbirlərin hazırlanması metodlarını tətbiq etməyi;</p> <p>Yiyələnməlidir: işgüzar görüşlərin və müşavirələrin səmərəli təşkili metodlarına; biznesin gəlirliyini yüksəltmək məqsədi ilə xərcləri effektiv planlaşdırmağı;</p>				
	<p>Bilməlidir: Bazar iqtisadiyyatına keçid dövründə xidmət sahələrinin iqtisadiyyatının əsaslarını; bazar iqtisadiyyatına</p>		<p>İPF-BO10 Sahibkarlıq fəaliyyəti</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-10</p>

	<p>keçidin mahiyyətinin sahibkarlığın inkişafına təsirini; bazarın növlərini; xidmət sahələrində təsərrüfatın yeni formalarını; iqtisadiyyatın və sahibkarlığın dövlət tərəfindən tənzimlənməsini; mehmanxana-turizm komplekslərində əməyin effektivliyi və inkişafı yollarını; xidmət sahələrində işçi sayının formalaşdırılmasını; bazar şəraitində qiymətin yaranmasını; qiymətin növlərini;</p> <p>Bacarmalıdır: qiymətin liberləşdirilməsi və sərbəst bazar qiymətinə keçməsinə;</p> <p>Yiyələnməlidir: xidmət sahələrində hesabatlar və mənfəət rentabelliyyənin hesablanması; istehlak fondu və onun hesablanması; gəlirin artırılmasına.</p>				PK-10
	<p>Bilməlidir: nəqliyyat sənayesi; xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsini; əməyin təşkili və stimullaşdırılması forma və üsullarının təkmilləşdirilməsini; nəqliyyat vasitələrinin (avtomobil, velosiped, qayıq, yaxta, təyyarə və s.) turizmin növlərini; veloturizm, su turizmi (teploxod, yaxta və digər müxtəlif növ gəmi və qayıqlarda çaylar, kanallar, göllər, dənizlərdə gəzinti), dağ turizmi, safari turizmi, heyvanlardan (at dəvə, fil və s.) istifadə etməklə səyahət, Trafi turizm (avtomobillə), Raftinq tur (dağ çay-</p>		İPF-BO11 Turizmdə nəqliyyat xidmətləri	4	ÜK-11 PK-11

	<p>larında 10-12 nəfər ucun nəzərdə tutulmuş, hava ilə doldurulmuş rezin sal və qayıqlarda səyahət)</p> <p>Bacarmalıdır: sahələr üzrə turların təşkili və keçirilməsini; tur iştirakçılarında marşrutların çətdirilməsini; memarlıq və tarixi abidələr, həmçinin unikal yerlərin seçilməsini; marşrutdan asılı olaraq, nəqliyyat vasitələrinin seçilməsini; nəqliyyat vasitələrinə xidmətin təşkilini;</p> <p>Yiyələnməlidir: turoagentliyin fəaliyyət sahəsində iş prinsiplərinə; tur marşrutlarının müəyyənəşdirilməsini; turoperatorların vəzifələri və turizmin bütün növlərinin təşkili və keçirilməsini;</p>				
	<p>Bilməlidir: qanunvericilik aktları və normativ sənədlərdən istifadəsini; turizm məhsulunun formalaşmasında turizm regionlarının potensialından istifadəni, bank, maliyyə xidmətləri, mühasibat balansları və hesabatların tərtib ünsürləri; mal xidmətlərin ödənilməsi üzrə hesablaşmaların formalarını; büdcəyə vergilərin köçürülməsini; əsas vəsaitlərin qiymətləndirilməsi; qeyri-maddi aktivlərin, maliyyə qoyuluşlarının istehsal, nəqliyyat, tədarük xərclərinin uçotunu, debitor və kreditorlarla hesablaşmaları, mənfəət və zərərin müəyyənəşdirilməsini;</p>		<p>İPF-BO12 Mühasibat- lıq</p>	<p>4</p>	<p>ÜK-101 PK-23</p>

	<p>Bacarmalıdır: təsərrüfat əməliyyatlarının nəticələrinin sənədləşdirilməsini, hesabatların hazırlanması və təqdim edilməsini; ixtisasın mahiyyətini, qanunauyğunluqlarını, prinsiplərini, metodlarını, texnologiyalarını;</p> <p>Yiyələnməlidir: Azərbaycan Respublikasının turizmin inkişaf siyasəti; turizm bazarı və məhsullarının formalaşdırılmasına; biznes planın hazırlanmasına.</p>				<p>ÜK-7 ÜK-9 PK-10 PK-11</p>
	Peşə hazırlığının seçmə fənləri*****			17	
TE-B00	<p>Təcrübələr və yekun attestasiya:</p> <p>Bu bölümə aid olanların öyrənilməsi nəticəsində təhsil alan Bilməlidir: təhsil alan öyrəndiyi bilikləri möhkəmləndirməli və peşə fəaliyyətinin bütün növləri üzrə bacarıqlara yiyələnməlidir. Xidmət sahəsinin idarə edilməsinin incəliklərini; sənədləşdirmə, hesabatların hazırlanmasını.</p> <p>Bacarmalıdır: yeni metodların tətbiq etməyi; müşahidə və təhlil aparmağı; təhlükəsizlik qaydalarına əməl etməyi; hesabatların hazırlanmasını.</p> <p>Yiyələnməlidir: peşə sahəsində tətbiq olunan yeni metodlardan, texnologiyalardan, yeni biliklərdən istifadə olunmasına;</p>	30	<p>TE-BO1 Təcrübələr</p> <p>TE-B02 Yekun dövlət attestasiyası</p>	24	<p>ÜK-11</p> <p>PK-11</p>
	Kreditlərin ümumi sayı:	120			

Bütün bölümlərdə seçmə fənlər müvafiq səriştələrə (kompetensiyalara) uyğun orta ixtisas təhsili müəssisələri tərəfindən müəyyənləşdirilir.

*Orta ixtisas məktəblərinin təklifləri əsasında Azərbaycan bölməsində təhsilənlər öz arzuları ilə həmin saat həcmində ikinci xarici dili və ya Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti fənnini seçə bilərlər.

**Azərbaycan bölməsində təhsilənlər bu saat hesabına fənləri ixtisasın profilinə uyğun olaraq, tədris müəssisəsinin özü tərəfindən müəyyənləşdirilir.

***Seçmə fənlərə orta ixtisas məktəbi tərəfindən fəlsəfə, politologiya, sosiologiya, milli əxlaq və ailə etikas, dövlət və vətən mədəniyyəti, hüququn əsasları və s. humanitar, sosial-iqtisadi fənlər daxil oluna bilər.

****Ümumtəhsil fənlər bölümü yalnız ümumi orta təhsil bazasından qəbul olunanlara aiddir.

*****Humanitar fənlər bölümünə daxil olan “Azərbaycan dili” (xarici dildə təhsil alanlar üçün), “Azərbaycan tarixi”, “Xarici dil” fənləri tam orta təhsil bazasından qəbul olunanlar üçün isə ikinci dərəcədən başlayaraq, tədris olunur.

*****İxtisasın peşə hazırlığı bölümünün seçmə fənləri orta ixtisas məktəbi tərəfindən müəyyənləşdirilir.

1.Fiziki tərbiyə idmanın bölmələri üzrə keçirilir.

3.3. 040715 «Turizm və onun təşkili» ixtisası üzrə subbakalavr təhsil proqramının yerinə yetirilməsinin müddəti:

Subbakalavr təhsil proqramını mənimsəmək üçün ayrılan ümumi həftələr- 146
0 cümlədən:

Nəzəri təlim üçün ayrılan həftələr: 75

İmtahan sessiyası üçün ayrılan həftələr: 25

Təcrübələr üçün ayrılan həftələr: 16

Tətillər üçün ayrılan həftələr: 26

Yekun Dövlət imtahanına ayrılan həftələr: 4

4. Maddi-texniki, tədris bazası və kadr potensialı

4.1. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinin **040715 «Turizm və onun təşkili»** ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi və elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş kabinet və laboratoriyalar, kompüter sinifləri, emalatxanaları və s. ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazaya malikdir. Təhsilənlərin təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilmişdir.

Kabinetlər:

Humanitar fənlər;

Psixologiya;

Anatomiya, Fiziologiya;

Xarici dil;

Turizmin təşkili;

Menejment və iqtisadiyyat;

Mehmanxana təsərrüfatı.

Laboratoriyalar:

İnformatika və informasiya-kommunikasiya texnologiyaları;

Tədqiqat laboratoriyası

İdman kompleksi:

Universal idman zalı;

Kitabxana

Maddi texniki baza qüvvədə olan inşaat normalarına, sanitar və gigiyenik qaydalarına uyğundur.

- 4.2. Fənlərin tədrisi, bir qayda olaraq, müvafiq ixtisas üzrə ali təhsili olan pedaqoji kadrlarla təmin olunmalıdır.

5. Tədris prosesinin forma və metodları

- 5.1. Subbakalavr hazırlığı mühazirə, məşğələ (laboratoriya), seminar, məsləhət, sərbəst iş, təcrübə və s. formalarda keçirilir.
- 5.2. Subbakalavr hazırlığı üzrə tədris prosesində şifahi şərh, müsahibə, interaktiv təlim, müstəqil iş, diskussiya, dəyirmi masa, illustrasiya, tədqiqatçılıq, laboratoriya və praktik iş və digər metodlardan istifadə edilə bilər.
- 5.3. **040715 «Turizm və onun təşkili»** ixtisası üzrə subbakalavr hazırlığında, ilk peşə verdişləri, peşə, ixtisas üzrə, diplomqabağı təcrübələri nəzərdə tutulur (təcrübələrin məqsəd və vəzifələri ixtisasından asılı olaraq, müəyyənləşdirilir). Təcrübə növündən asılı olaraq, müvafiq idarə və təşkilatlarda, turizm və sanatoriya –kurort komplekslərində və s. keçirilə bilər.

6. Yekun dövlət attestasiyasına qoyulan tələblər və qiymətləndirmə

- 6.1. İxtisas üzrə təhsil proqramları təhsilalanların dövlət attestasiyası ilə yekunlaşır.
- 6.2. Tədris planının bütün şərtlərini yerinə yetirmiş, o cümlədən nəzərdə tutulmuş cari attestasiyalardan (fənlər üzrə attestasiyalarda) müvafiq-fəqiiyyətlə keçmiş tələbələr yekun attestasiyasına buraxılırlar.
- 6.3. Yekun attestasiya bütün təhsilalanlar üçün məcburidir, onun hazırlanmasına və təşkilinə ayrılan müddət 4 həftədir.
- 6.4. Yekun attestasiya ixtisas üzrə buraxılan yekun dövlət imtahanı (fənlərarası) və ya buraxılış işinin müdafiəsindən ibarətdir.
- 6.5. Tələbələrin topladığı kreditlərin sayı 120 olmalıdır. İxtisas üzrə təhsil proqramında nəzərdə tutulmuş kreditləri toplayan tələbə həmin proqramı mənimsəmiş hesab edilir. Orta ixtisas təhsili müəssisələrində subbakalavr səviyyəsinin təhsil proqramı üzrə tədris planını tam yerinə yetirmiş şəxslərə Yekun Dövlət Attestasiya Komissiyasının qərarı əsasında “subbakalavr” orta peşə-ixtisas dərəcəsi verilir.
- 6.6. Yekun Attestasiyanın təşkili və keçirilməsi qaydaları Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Razılaşdırılıb:

1. Azərbaycan Respublikası
Təhsil Problemləri İnstitutunun
direktoru
_____Q.Novruzov
_____2014-cü il	3. Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyi Orta İxtisas
Təhsili sektorunun rəisi
_____K.Mikayılov
_____2014-cü il
3. Səhiyyə, rifah və xidmət
ixtisasları qrupu üzrə
Dövlət Standartlarını
hazırlayan işçi qrupun sədri
_____N.Mövsumov
_____2014-cü il	4. Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyi Elmi metodik
Şurasının Coğrafiya
bölməsinin sədri
_____V.Əfəndiyev
_____2014-cü il